

Tien dagen later. 27 April 2007. Vrijdagmiddag.

In het virtualrealitytheater zitten twaalf machtige Italiaanse ordehandhavers en politici. Forensisch patholoog Kay Scarpetta heeft bijna geen enkele naam verstaan. Alleen zichzelf en forensisch psycholoog Benton Wesley zijn niet Italiaans. Allebei zijn ze consultant bij International Investigative Response, (IIR), een speciale afdeling van het European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI). De Italiaanse regering verkeert in een heel delicate positie. Negen dagen geleden is de Amerikaanse tennisster Drew Martin tijdens haar vakantie vermoord en is haar naakte, verminkte lichaam gevonden vlak bij het Piazza Navona, in het hart van het historische deel van Rome. De zaak heeft internationaal veel opwinding veroorzaakt. Details over het leven en de dood van het zestienjarige meisje worden voortdurend op televisie getoond, terwijl de woorden die nieuwslezers en deskundigen uitspreken tegelijkertijd langzaam over de onderkant van het scherm kruipen, eindeloos herhaald.

‘Laten we de dingen nog eens duidelijk stellen, dokter Scarpetta, want er heerst blijkbaar veel verwarring over. Volgens u is ze die middag om een uur of twee, drie, overleden,’ zegt commissaris Ottorino Poma, *medico legale* bij de Arma dei Carabinieri, de militaire politie, die het onderzoek leidt.

‘Niet volgens mij, maar volgens u,’ zegt ze. Haar geduld raakt op.

In de schemerige ruimte ziet ze dat hij zijn wenkbrauwen fronst. ‘Ik dacht echt dat ik u een paar minuten geleden hoorde praten over de inhoud van haar maag en het alcoholpromillage in haar bloed. Plus het feit dat die erop wezen dat ze enkele uren nadat haar vriendinnen haar voor het laatst hebben gezien, is overleden.’

‘Maar ik heb niet gezegd dat ze om een uur of twee, drie, is overleden. Dat beweert ú steeds, commissaris Poma.’

Hoewel hij nog jong is, heeft hij al een reputatie opgebouwd, al is die niet onberispelijk. Toen Scarpetta hem twee jaar geleden voor het eerst ontmoette in Den Haag, tijdens het jaarlijkse congres van het ENFSI, werd hij neerbuigend de ‘designercommissaris’ genoemd

en werd gezegd dat hij bijzonder arrogant en betweterig was. Hij is knap om te zien, een indrukwekkende verschijning, en hij houdt van mooie vrouwen en dure kleren. Vandaag draagt hij een donkerblauw uniform met de brede rode strepen en glimmend zilveren tekenen van zijn rang, en glanzend gepoetste zwarte leren laarzen. Toen hij vanmorgen de zaal binnenkwam, droeg hij daar een cape met een rode voering overheen.

Hij zit recht voor Scarpetta in het midden van de eerste rij en houdt zijn ogen bijna voortdurend op haar gericht. Rechts van hem zit Benton Wesley, die niet veel zegt. Alle aanwezigen dragen een stereoscopische bril die synchroon loopt met het Crime Scene Analysis System, een briljante nieuwe ontwikkeling waarmee de Unità per l'Analisi del Crimine Violento van de Polizia Scientifica Italiana de afgunst heeft opgewekt van politiediensten overal ter wereld.

‘Ik denk dat we dit nog een keer moeten doornemen, zodat u goed begrijpt hoe ik tot mijn conclusie ben gekomen,’ zegt Scarpetta tegen commissaris Poma, die met zijn kin op zijn hand leunt, alsof hij een intiem gesprek met haar voert bij een glas wijn. ‘Als ze die middag om een uur of twee, drie, was vermoord zou ze, toen haar lichaam om omstreeks halfnegen de volgende morgen werd gevonden, minstens zeventien uur dood moeten zijn geweest. Maar haar livor mortis, rigor mortis en algor mortis komen daar niet mee overeen.’

Met behulp van een laserpen wijst ze de driedimensionale, modderige bouwput aan die wordt geprojecteerd op een scherm zo groot als de muur. Het lijkt alsof ze daadwerkelijk bij het mishandelde, dode lichaam van Drew Martin staat, dat daar tussen de rommel en de grondverzetmachines ligt. De rode punt van de laserstraal glijdt over Drews linkerschouder, linkerbil, linkerbeen en blote voet. Haar rechterbil is verdwenen en ook een deel van haar rechterdijbeen, alsof ze is aangevallen door een haai.

‘Haar livor...’ vervolgt Scarpetta.

‘Opnieuw spijt het me erg, maar mijn Engels is niet zo goed als dat van u. Ik weet niet precies wat u daarmee bedoelt,’ zegt commissaris Poma.

‘Ik heb dat woord al eerder gebruikt.’

‘Toen kende ik het ook niet.’

Gelach. Behalve de tolk is Scarpetta de enige vrouw. Zij noch de

tolk vindt de commissaris grappig, maar de mannen vinden dat wel. Behalve Benton, bij wie er de hele dag nog geen glimlach van af heeft gekund.

‘Weet u wat de Italiaanse vertaling van dat woord is?’ vraagt commissaris Poma aan Scarpetta.

‘Wat denkt u van de taal van het oude Rome?’ is Scarpetta’s wervervraag. ‘Latijn. Het merendeel van de medische terminologie is geworteld in het Latijn.’ Ze zegt het niet onbeleefd, maar wel kortaf, omdat ze heel goed weet dat zijn Engels alleen tekortschiet wanneer hem dat uitkomt.

Zijn 3D-bril staart haar aan en doet haar aan Zorro denken. ‘Italiaans, alstublieft,’ zegt hij. ‘Ik ben nooit goed geweest in Latijn.’

‘Dan zal ik het u in beide talen uitleggen. Het Italiaanse woord voor “livor” is “livido” en betekent blauwachtig. “Mortis” is “morte” ofwel “dood”. Dus met “livor mortis” wordt de blauwe verkleuring van de huid na de dood bedoeld.’

‘Het helpt als u Italiaans spreekt,’ zei hij. ‘En dat doet u erg goed.’

Ze is het hier niet van plan, hoewel ze zich er aardig mee kan redden. Maar voor zakelijke besprekingen geeft ze de voorkeur aan Engels, omdat nuances belangrijk zijn en de tolk die beter kan weergeven dan zij. Het taalprobleem maakt samen met de politieke druk, de stress en de meedogenloze en raadselachtige kuren van commissaris Poma de rampzalige situatie alleen maar erger. De moordenaar met wie ze hier te doen hebben, past niet in een bepaald patroon of bij een bepaald daderprofiel. Ze staan voor een raadsel. Zelfs de wetenschappelijke kant van de zaak is een ergerlijke bron van onenigheid geworden en lijkt ongrijpbaar, leugenachtig. Dat dwingt Scarpetta ertoe zichzelf en anderen voor te houden dat de wetenschap nooit onwaarheid spreekt. Geen fouten maakt. Hen niet opzettelijk op een dwaalspoor brengt of tergt.

Commissaris Poma weigert dit in te zien. Of misschien doet hij alsof. Misschien meent hij het niet als hij het dode lichaam van Drew ervan beschuldigt niet mee te willen werken en ruzie te zoeken, alsof hij er een relatie mee heeft en ze een discussie voeren. Hij beweert dat de veranderingen na haar dood bepaalde dingen zeggen en het alcoholpromillage in haar bloed en haar maaginhoud iets heel anders, maar dat je, in tegenstelling tot wat Scarpetta gelooft, altijd op voedsel en drank kunt afgaan. Dat meent hij in elk geval wel.

‘Wat Drew heeft gegeten en gedronken, onthult de waarheid.’ Hij herhaalt wat hij die ochtend in zijn geestdriftige inleiding ook al heeft gezegd.

‘Het onthult een waarheid, inderdaad. Maar niet uw waarheid,’ antwoordt Scarpetta zo beleefd mogelijk. ‘Uw waarheid is een misvatting.’

‘Ik geloof dat we het hier al over hebben gehad,’ zegt Benton vanaf de halfdonkere eerste rij. ‘Volgens mij heeft dokter Scarpetta haar standpunt volkomen duidelijk gemaakt.’

De 3D-bril van commissaris Poma en de rijen andere 3D-brillen blijven op haar gericht. ‘Het spijt me als ik u verveel met mijn herhalingen, dokter Wesley, maar we moeten hier overeenstemming over bereiken. Dus heb alstublieft nog even geduld met me. Op 17 april at Drew tussen halftwaalf en halfeen een onsmakelijke lasagne en dronk ze vier glazen slechte chianti in een restaurantje voor toeristen bij de Spaanse Trappen. Ze betaalde de rekening en verliet het restaurant, en op het Piazza di Spagna gingen zij en haar twee vriendinnen uiteen met de afspraak elkaar een uur later op het Piazza Navona weer te ontmoeten. Maar daar kwam Drew niet opdagen, dat weten we zeker. De rest is een raadsel voor ons.’ Zijn bril met brede rand blijft nog even op Scarpetta gericht voordat hij zich omdraait en tegen de rijen achter zich vervolgt: ‘Gedeeltelijk omdat onze geachte collega uit de Verenigde Staten nu zegt dat ze ervan overtuigd is dat Drew niet kort na de lunch of zelfs diezelfde dag is gestorven.’

‘Dat zeg ik steeds al en ik zal nog een keer uitleggen waarom. Omdat u het nog steeds niet begrijpt,’ zegt Scarpetta.

‘We moeten verder,’ zegt Benton.

Maar ze kunnen niet verder. Commissaris Poma staat bij de Italianen in zo’n hoog aanzien, heeft zo’n faam verworven, dat hij kan doen wat hij wil. De media noemen hem de Sherlock Holmes van Rome, ook al is hij arts en geen detective. Dat lijkt iedereen, zelfs de Comandante Generale van de Carabinieri, die achteraan in een hoek zit en meer luistert dan spreekt, te zijn vergeten.

‘Onder normale omstandigheden,’ vervolgt Scarpetta, ‘zou wat Drew heeft gegeten een paar uur na de lunch volkomen zijn verteerd en zou het alcoholpromillage in haar bloed beslist niet zo hoog zijn geweest als de nul komma twee die door de toxicologische test

is vastgesteld. Dus, commissaris Poma, doen haar maaginhoud en die test inderdaad vermoeden dat ze kort na de lunch is overleden. Maar haar livor mortis en rigor mortis doen vermoeden, sterk vermoeden, mag ik wel zeggen, dat ze pas twaalf tot vijftien uur na haar lunch in de *trattoria* is overleden, en die postmortale artefacten wegen het zwaarst.'

'Zo zijn we weer terug bij de kleur.' Poma slaakt een zucht. 'Bij dat woord waarmee ik zo veel moeite heb. Leg het me alstublieft nog een keer uit, aangezien ik een probleem schijn te hebben met wat u postmortale artefacten noemt. Alsof we archeologen zijn die een ruïne opgraven.' Hij legt zijn kin weer op zijn hand.

'Livedo, livor mortis, postmortale hypostase, het is allemaal hetzelfde. Als je doodgaat, komt je bloedsomloop tot stilstand en door de zwaartekracht zakt het bloed naar de kleine bloedvaten, zoals in een gezonken schip alles naar de bodem zakt.' Ze voelt dat Bentons 3D-bril op haar is gericht en durft niet zijn kant op te kijken. Hij is zichzelf niet.

'Ga door, alstublieft.' Commissaris Poma onderstreept een paar keer iets wat hij op zijn blocnote heeft geschreven.

'Als het lichaam na de dood lang genoeg in een bepaalde houding zit of ligt, zal het bloed zich aan die houding aanpassen. Dat is het postmortale artefact dat we livor mortis noemen,' legt Scarpetta uit. 'Uiteindelijk zet de livor mortis zich vast en krijgt dat deel van het lichaam een paarsrode kleur, met bleke vlekken waar het ergens tegenaan leunt of waar er iets strak omheen zit, bijvoorbeeld een kledingstuk. Mogen we de autopsiefoto zien?' Ze laat haar ogen over een lijstje dat voor haar ligt glijden. 'Nummer eenentwintig.'

Op de muur verschijnt het lichaam van Drew op een stalen tafel in het mortuarium in de Tor Vergata Universiteit. Ze ligt op haar buik. Scarpetta laat de rode stip van de laserpen over de paarsrode en bleke lijkenvlekken op haar rug glijden. Ze heeft nog niets gezegd over de afschuwelijke wonden, die eruitzien als donkerrode kraters.

'De volgende foto, alstublieft. Van het moment dat ze in de lijkzak werd gestopt,' zegt ze.

Opnieuw is het driedimensionale beeld van de bouwput te zien, maar deze keer tillen rechercheurs in een wit *tyvek* pak en handschoenen, met sloffen over hun schoenen, het slappe, naakte lichaam

van Drew op en leggen het in een met een laken gevoerde zwarte zak op een brancard. Om hen heen houden andere rechercheurs lakens omhoog om het tafereel af te schermen voor de nieuwsgierigen en paparazzi die eromheen staan.

‘Vergelijk dit met de foto die u zojuist hebt gezien. Tegen de tijd dat de sectie werd verricht, acht uur nadat ze was gevonden, hadden de lijkenvlekken zich zo goed als gevormd,’ zegt Scarpetta. ‘Maar op deze foto kunt u zien dat de livor mortis nog maar net is begonnen.’ De rode stip glijdt over de roze vlekken op Drews rug. ‘Dat geldt ook voor de rigor mortis.’

‘U verwerpt dus een vroegtijdig begin van rigor mortis tengevolge van een spasme vlak na haar dood? Bijvoorbeeld als ze zich vlak voor haar dood bijzonder heeft ingespannen? Misschien omdat ze zich tegen hem verzette? Daar hebt u het nog niet over gehad.’ Commissaris Poma onderstreept weer iets op zijn blocnote.

‘Niets wijst op een dergelijk spasme,’ antwoordt Scarpetta. Welja, haal dat er ook nog maar bij, denkt ze. ‘Ongeacht of ze zich bijzonder heeft ingespannen of niet,’ gaat ze verder, ‘was ze, toen ze werd gevonden, nog niet helemaal verstijfd, dus kan ze geen spasme hebben gehad.’

‘Tenzij ze is verstijfd en meteen weer verslapt.’

‘Dat kan niet, want pas in het lijkenhuis verstijfde ze volledig. Het bestaat niet dat een lijk stijf en dan slap en dan weer stijf wordt.’

De tolk onderdrukt een glimlach terwijl ze dit vertaalt, en enkele aanwezigen lachen.

‘Hier kun je zien’ – Scarpetta wijst Drews lichaam aan terwijl het op de brancard wordt getild – ‘dat haar spieren absoluut nog niet verstijfd zijn. Integendeel, ze zijn nog heel buigzaam. Ik schat dat ze, toen ze werd gevonden, nog geen zes uur dood was en misschien zelfs veel korter.’

‘U bent een van de grootste deskundigen ter wereld, dus hoe kunt u zo vaag zijn?’

‘Omdat we niet weten waar ze al die tijd is geweest. Aan welke temperaturen of omstandigheden ze is blootgesteld voordat ze in de bouwput is achtergelaten. Lichaamstemperatuur, rigor mortis en livor mortis kunnen bij elke dode sterk verschillen.’

‘Wilt u zeggen dat het, de conditie van het lichaam in aanmerking genomen, onmogelijk is dat ze zo kort na die lunch met haar

vriendinnen is vermoord? Misschien toen ze in haar eentje onderweg was naar het Piazza Navona om hen weer te ontmoeten?’

‘Ik denk inderdaad dat dat onmogelijk is.’

‘Legt u me dan alstublieft nog een keer uit hoe het zit met dat onverteerde voedsel en die twee tiende promille alcohol in haar bloed. Want daaruit trek ik de conclusie dat ze kort na de lunch is overleden en niet vijftien of zestien uur later.’

‘De mogelijkheid bestaat dat ze niet lang nadat ze afscheid van haar vriendinnen had genomen opnieuw alcohol heeft gedronken en dat ze toen zo doodsbang en gestresst was dat haar spijsvertering ermee ophield.’

‘Wat zegt u nu? Suggereert u dat ze tijd met haar moordenaar heeft doorgebracht, misschien zelfs wel tien, twaalf of vijftien uur, en ook nog een of meer borrels met hem heeft gedronken?’

‘Misschien heeft hij haar gedwongen alcohol te drinken, om haar te bedwelmen en gemakkelijker in zijn macht te kunnen krijgen. Zoals dat gebeurt met drugs.’

‘Dus hij dwong haar alcohol te drinken, misschien de hele middag, de hele nacht en de volgende morgen, en dat ze zo bang was dat haar voedsel niet meer werd verteerd? Is dat de verklaring die u ons wilt geven?’

‘Ik heb het eerder gezien,’ zegt Scarpetta.

De bedrijvige bouwput na zonsondergang.

De omliggende winkels, pizzeria’s en restaurants zijn helder verlicht en het is er druk. Langs de stoepanden en zelfs op de stoepen staan auto’s en scooters geparkeerd. Verkeerslawaai en het geluid van voetstappen en stemmen klinken door de zaal.

Plotseling gaan achter alle ramen de lichten uit. Er valt een stilte.

Het geluid van een auto en dan de vorm ervan. Een vierdeurs zwarte Lancia stopt op de hoek van de Via Di Pasquino en de Via dell’Anima. Het portier van de chauffeur gaat open en er stapt een mannelijke tekenfiguur uit. Hij draagt grijze kleren. Hij is gezichtloos en zijn hoofd en handen zijn ook grijs, wat de toeschouwers in de zaal te kennen geeft dat aan de moordenaar geen leeftijd, ras of lichamelijke kenmerken zijn toegekend. Om het eenvoudig te houden, wordt hij als mannelijk beschouwd. De grijze man opent

de kofferbak en tilt er een lichaam uit dat is gewikkeld in een blauwe lap met een patroon in rode, goudgele en groene kleuren.

‘Die lap om haar heen is gebaseerd op zijdevezels afkomstig van haar lichaam en uit de modder van de plek waar ze heeft gelegen,’ zegt commissaris Poma.

‘Die vezels zaten overal op haar lichaam,’ voegt Benton Wesley eraan toe. ‘Ook in haar haren en aan haar handen en voeten. En er kleefden er een heleboel aan de wonden. Hieruit kunnen we opmaken dat ze van top tot teen was ingepakt. Dus moeten we denken aan een grote lap bontgekleurde zijde. Een laken of een gordijn...’

‘Wat wilt u daarmee zeggen?’

‘Twee dingen. We mogen niet aannemen dat het een laken was, omdat we niets mogen aannemen. En het kan zijn dat hij iets heeft gepakt wat hij op de plek waar hij woont of werkt of waar hij haar gijzelde bij de hand had.’

‘Ja, ja...’ Commissaris Poma houdt zijn blik strak gericht op het tafereel op de muur. ‘En we weten ook dat er tapijtvezels zijn gevonden die overeenkomen met vezels in de kofferbak van een Lancia uit 2005, wat weer overeenkomt met het voertuig dat om ongeveer zes uur ’s morgens van die plek is weggereden. Die getuige over wie ik het had... Een vrouw in een appartement daar vlakbij was opgestaan om naar haar kat te gaan kijken die... Hoe noem je dat?’

‘Jankte? Miauwde?’ oppert de tolk.

‘Ze was opgestaan omdat haar kat jankte en toen ze toevallig uit het raam keek, zag ze een donkere luxesedan langzaam bij de bouwput wegrijden. Ze zei dat hij rechts afsloeg naar dell’Anima, een straat met eenrichtingsverkeer. Ga door, alstublieft.’

De animatiefilm draait door. De grijze man tilt het kleurig ingepakte lichaam uit de kofferbak en draagt het naar een aluminium loopbrug vlakbij, die slechts is afgesloten met een touw. Hij stapt eroverheen. Hij draagt het lichaam verder over een houten plank die naar de bouwput leidt. Hij legt het naast de plank in de modder, hurkt en ontdoet het lichaam van de dode Drew Martin snel van de lap zijde. Vervolgens is het geen animatie meer, maar een driedimensionale foto. Ze is duidelijk herkenbaar: haar beroemde gezicht, de barbaarse wonden op haar slanke, atletische, naakte li-

chaam. De grijze man rolt de bonte doek op en loopt terug naar de auto. Hij rijdt met normale snelheid weg.

‘We geloven dat hij het lichaam heeft gedragen in plaats van het achter zich aan te slepen,’ zegt commissaris Poma. ‘Omdat die vezels alleen op het lichaam en in de modder eronder zijn gevonden. Nergens anders, en hoewel dat niets bewijst, geeft het wel aan dat hij haar niet heeft gesleept. Ik wil u eraan herinneren dat deze scène met behulp van het lasersysteem is gecreëerd en dat de dimensies en de positie van de voorwerpen en het lichaam exact zijn weergegeven. Het spreekt vanzelf dat alleen mensen en voorwerpen die niet op een videofilm of foto staan, zoals de moordenaar en zijn auto, animatie zijn.’

‘Hoeveel woog ze?’ vraagt de minister van Binnenlandse Zaken vanaf de achterste rij.

Scarpetta antwoordt dat Drew Martin honderddertig pond woog en rekent het om naar kilo’s. ‘Hij moet vrij sterk zijn,’ voegt ze eraan toe.

De film draait verder. De stille bouwput in de ochtendschemering. Het geluid van regen. De omringende ramen zijn nog donker, de winkels zijn dicht. Geen verkeer. Dan het aanzwellende gebrul van een motorfiets. Op de Via di Paquino komt een rode Ducati aanrijden, de berijder is een animatiefiguur in een regenjas en met een helm op die zijn hele gezicht bedekt. Hij slaat rechts af dell’ Anima in, staat abrupt stil en laat de motorfiets met een harde klap op straat vallen, waarna de motor afslaat. De geschrokken berijder stapt over zijn voertuig heen en betreedt aarzelend de aluminium loopbrug, zijn laarzen kletteren luid op het metaal. Het dode lichaam in de modder ziet er des te schokkender en gruwelijker uit vanwege het contrast tussen de driedimensionale foto en de tamelijk harkerige bewegingen van de getekende motorrijder.

‘Het is bijna halfnegen en u ziet dat het bewolkt is en regent,’ zegt commissaris Poma. ‘Laat ons nu de foto van professor Fiorani op de plaats van het misdrijf zien, alstublieft. Nummer veertien. Dan kunt u, dokter Scarpetta, het lichaam samen met de geachte professor ter plekke bekijken. Tot mijn spijt kan hij er vanmiddag niet bij zijn, omdat hij – kunt u het misschien raden? – naar het Vaticaan moest, waar een kardinaal is overleden.’

Benton staart naar het scherm achter Scarpetta en haar maag

krimpt ineen als ze ziet hoe ongelukkig hij is en dat hij weigert naar haar te kijken.

Nieuwe beelden, video-opnamen in 3D, vullen het scherm. Blauwe zwaailichten. Politieauto's en een donkerblauwe bestelbus van de carabinieri. Carabinieri met machinegeweren om de bouwput heen. Rechercheurs in burger die binnen de afzetting bewijsstukken verzamelen en foto's nemen. De geluiden van klikkende camera's, zachte stemmen en de menigte op straat. Een politiehelikopter snort over de hoofden heen. De professor, de meest gerespecteerde forensisch patholoog in Rome, gaat schuil onder bemodderde witte tyvek. Een close-up van waar hij naar kijkt: het lichaam van Drew. Door de stereoscopische bril is het bizar echt. Scarpetta heeft het gevoel dat ze Drews lichaam met de grote donkerrode wonden, vol moddervegen en glinsterend nat van de regen, kan aanraken. Drews lange blonde haar plakt op haar gezicht. Haar ogen zijn stijf gesloten en staan bol onder de oogleden.

'Dokter Scarpetta, u mag haar onderzoeken, als u wilt,' zegt commissaris Poma. 'Vertel ons wat u ziet. U hebt natuurlijk het rapport van professor Fiorani al gelezen, maar nu u naar het driedimensionale lichaam kijkt en erbij staat, wil ik graag uw mening horen. We zullen u niet bekritisieren als u het niet met het oordeel van professor Fiorani eens bent.'

Die als even onfeilbaar wordt beschouwd als de paus die hij een paar jaar geleden heeft gebalsemd.

Scarpetta wijst met de laserpen en zegt: 'De positie van het lichaam. Op de linkerzij, handen gevouwen onder de kin, benen iets gebogen. Volgens mij is ze expres zo neergelegd. Dokter Wesley?' Ze kijkt naar Bentons dikke bril, die langs haar heen op het scherm is gericht. 'Ik zou graag uw commentaar horen.'

'Inderdaad, expres. Zo heeft de moordenaar haar neergelegd.'

'Misschien alsof ze bidt?' oppert het hoofd van de staatspolitie.

'Was ze gelovig?' vraagt de onderdirecteur van het Nationale Directoraat Criminele Politie.

Een regen van vragen en veronderstellingen uit de schemerige zaal.

'Rooms-katholiek.'

'Ik geloof niet dat ze naar de kerk ging.'

'Niet vaak.'

'Zou het toch iets met religie te maken hebben?'

‘Dat vraag ik me ook af. De bouwput ligt vlak bij Sant’Agnese in Agone.’

Commissaris Poma geeft uitleg: ‘Voor degenen die het niet weten,’ – hij werpt een blik op Benton – ‘de heilige Agnes was een martelares, die op haar twaalfde werd gemarteld en gedood omdat ze weigerde te trouwen met net zo’n heiden als ik.’

Luid gelach. Een discussie over een eventuele religieuze betekenis van de moord. Maar daar is Benton het niet mee eens.

‘Er is hier sprake van seksuele vernedering,’ zegt hij. ‘Ze is tentoongesteld, ze is naakt en ze is in het openbaar neergelegd op de plek waar ze haar vriendinnen had zullen ontmoeten. De moordenaar wilde dat ze gevonden werd, hij wilde mensen choqueren. Religie is niet het belangrijkste motief, dat is seksuele opwinding.’

‘Maar er is geen bewijs dat ze is verkracht.’ Dat zegt het hoofd van het forensisch laboratorium van de carabinieri. Hij voegt eraan toe, via de tolk, dat de moordenaar geen spoor van sperma, bloed of speeksel heeft achtergelaten, tenzij dat door de regen is weggespoeld. Maar onder haar vingernagels is DNA van twee verschillende bronnen aangetroffen. Tot nu toe is er niemand gevonden van wie dat afkomstig zou kunnen zijn omdat, legt hij uit, de Italiaanse regering helaas niet toestaat dat er van misdadigers een DNA-monster wordt genomen, want dat zou een inbreuk op hun mensenrechten zijn. Alleen een profiel dat uit een bewijsstuk is verkregen mag in een Italiaanse databank worden ingevoerd, zegt hij. Niet als het rechtstreeks afkomstig is van een persoon.

‘Dus beschikken we in Italië niet over een databank waarin we kunnen zoeken,’ voegt commissaris Poma eraan toe. ‘Het enige wat we nu kunnen zeggen, is dat het DNA afkomstig van Drews nagels niet overeenkomt met dat van wie dan ook in alle databanken buiten Italië, met inbegrip van de Verenigde Staten.’

‘Maar u hebt wel vastgesteld dat het DNA van onder haar nagels afkomstig is van mannen van Europese afkomst, dat wil zeggen van blanke mannen,’ zegt Benton.

‘Inderdaad,’ beaamt de directeur van het laboratorium.

‘Ga alstublieft verder, dokter Scarpetta,’ zegt commissaris Poma.

‘Wilt u autopsiefoto nummer zesentwintig laten zien, alstublieft?’ vraagt ze. ‘Een foto van haar rug tijdens het uitwendig onderzoek. Een close-up van de wonden.’

Ze vullen het scherm. Twee donkere kraters met rafelige randen. Ze wijst met de laserpen en de rode stip beweegt eerst over het gapende gat op de plaats van Drews rechterbil en vervolgens over een grote wond op de achterkant van haar rechterdijbeen.

‘Toegebracht met een scherp mes met een gekarteld lemmet, waarmee de spieren zijn doorgesneden en een kleine zaagsnede in het bot is gemaakt,’ zegt ze. ‘Postmortaal, wat te zien is aan het ontbreken van weefselrespons op de verwondingen.’

‘Postmortale verminking sluit uit dat ze gemarteld is, althans met een mes,’ voegt Benton eraan toe.

‘Wat is hier dan de verklaring voor als het geen marteling is?’ vraagt commissaris Poma aan Benton. De twee mannen kijken elkaar aan als dieren die elkaars natuurlijke vijand zijn. ‘Wat zou anders de reden kunnen zijn dat iemand een medemens op zo’n sadistische manier verwondt en verminkt? Hebt u, dokter Wesley, in alle door u behandelde zaken ooit eerder iets dergelijks gezien? Terwijl u een beroemde profiler bij de FBI bent geweest?’

‘Nee,’ antwoordt Benton kortaf. Elke verwijzing naar zijn vroegere loopbaan bij de FBI is een opzettelijke belediging. ‘Ik heb wel eerder verminkingen gezien, maar nooit in deze mate. Vooral wat hij met haar ogen heeft gedaan.’

Hij heeft ze eruit gehaald en de kassen gevuld met zand. Daarna heeft hij haar oogleden dichtgeplakt. Scarpetta wijst ernaar en beschrijft het, en Benton verkilt opnieuw. Alle aspecten van deze zaak bezorgen hem koude rillingen, brengen hem van zijn stuk en boeien hem tegelijkertijd. Wat is de symboolfunctie? Niet dat het verwijderen van ogen iets nieuws voor hem is, maar wat commissaris Poma oppert, gaat hem te ver.

‘Misschien hebt u ooit gehoord van het pancratium, een oude Griekse vechtsport?’ zegt commissaris Poma tegen de hele zaal. ‘Bij die sport was alles geoorloofd om de vijand te kunnen verslaan. Het kwam regelmatig voor dat ogen uit hun kassen werden gesneden en de tegenstander werd doodgestoken of gewurgd. Drews ogen zijn uit hun kassen gesneden en ze is gewurgd.’

De generaal van de carabinieri vraagt Benton via de tolk: ‘Kan er een verband bestaan met het pancratium? Kan het zijn dat de moordenaar dat bij het verwijderen van haar ogen en toen hij haar wurgde in gedachten had?’

‘Ik denk het niet,’ antwoordt Benton.

‘Wat zou dan een verklaring kunnen zijn?’ vraagt de generaal. Net als commissaris Poma draagt hij een prachtig uniform, maar met nog meer zilver en andere versieringen op de mouwen en de opstaande kraag.

‘Het is iets wat dieper gaat, wat persoonlijker is,’ zegt Benton.

‘Misschien komt het door het nieuws,’ oppert de generaal. ‘Marteling. Moordcommando’s in Irak, die tanden trekken en ogen uitsteken.’

‘Ik kan er alleen van uitgaan dat deze daad een manifestatie is van de psyche van de moordenaar. Dat wil zeggen dat ik niet geloof dat wat hij met haar heeft gedaan ook maar iets met welk ander verschijnsel dan ook te maken heeft. Via haar wonden kunnen we een glimp opvangen van zijn innerlijke wereld,’ zegt Benton.

‘Dat is speculatie,’ zegt commissaris Poma.

‘Het is psychologisch inzicht gebaseerd op mijn jarenlange ervaring met gewelddaden,’ antwoordt Benton.

‘Maar het is intuïtie.’

‘Helaas negeren we onze intuïtie veel te vaak.’

‘Wilt u nu de autopsiefoto laten zien van het uitwendig onderzoek van haar voorkant?’ vraagt Scarpetta. ‘De close-up van haar hals.’ Ze werpt een blik op de lijst. ‘Nummer twintig.’

Op het scherm verschijnt het driedimensionale beeld van Drews lichaam op de roestvrijstalen snijtafel. Haar huid en haren zijn nat van het wassen.

‘Hier’ – Scarpetta wijst met de laserpen naar Drews hals – ‘ziet u een afdruk van een ligatuur.’ De stip glijdt horizontaal over de hals. Maar voordat ze verder kan gaan, wordt ze in de rede gevallen door het hoofd van het toerismebureau van Rome.

‘Hij heeft haar ogen er pas daarna uitgehaald. Toen ze dood was,’ zegt hij. ‘Niet toen ze nog leefde. Dat is belangrijk.’

‘Inderdaad,’ beaamt Scarpetta. ‘In de rapporten die ik heb gelezen staat dat alleen de kneuzingen van de enkels en de wurging premortaal zijn veroorzaakt. Mogen we de foto zien waarop haar hals wordt ontleed? Nummer achtendertig.’

Ze wacht tot de volgende foto op het scherm staat. Op een snijplank liggen de larynx en zacht weefsel, die tekenen van een bloeding vertonen. En de tong.

Scarpetta wijst. ‘Aan de kneuzing van het zachte weefsel, de onderliggende spieren en aan het gebroken tongbeen kunnen we duidelijk zien dat ze is gewurgd toen ze nog leefde.’

‘Petechie?’

‘We weten niet of er sprake is van conjunctivale petechie,’ antwoordt Scarpetta. ‘Haar ogen zijn verwijderd.’

‘Wat hij daarmee heeft gedaan, hebt u dat wel eens eerder gezien?’

‘Ik heb wel slachtoffers gezien van wie de ogen eruit waren gehaald, maar ik heb nooit gezien of gehoord dat een moordenaar de kassen had gevuld met zand en de oogleden had dichtgeplakt met, zoals in dit geval, een lijm die volgens uw rapport bestaat uit cyanoacrylaat.’

‘Tweecomponentenlijm,’ zegt commissaris Poma.

‘Ik ben vooral geïnteresseerd in het zand,’ zegt ze. ‘Blijkbaar komt het niet uit de buurt. Bovendien heeft een scan met een elektronenmicroscop met röntgenmicroanalyse uitgewezen dat het sporen bevat van wat op kruit lijkt. Lood, antimonium en barium.’

‘Het zand komt inderdaad niet van een strand hier in de buurt,’ zegt commissaris Poma. ‘Tenzij daar zonder dat we het weten veel mensen op elkaar schieten.’

Gelach.

‘Als het uit Ostia kwam, zou het basalt bevatten,’ zegt Scarpetta. ‘Plus andere sporen van vulkanische activiteit. Ik neem aan dat u allemaal een kopie hebt van de spectrale analyse van het zand dat afkomstig is uit het lichaam en van zand van een strand bij Ostia.’

Het geluid van ritselende papieren. Zaklantaarntjes worden aangeklikt.

‘Beide geanalyseerd met Ramanspectroscopie, met behulp van een acht punt milliwatt rode laser. Zoals u ziet, is het zand van het strand in Ostia heel anders van samenstelling dan het zand uit de oogkassen van Drew Martin. Met de elektronenmicroscop is de morfologie van het zand zichtbaar gemaakt, en het terugverstrooide elektronenbeeld laat de betreffende GSR-deeltjes zien.’

‘De stranden van Ostia zijn erg populair bij toeristen,’ zegt commissaris Poma. ‘Maar in deze tijd van het jaar is het er nog niet druk. Lokale bewoners en toeristen wachten meestal tot het iets warmer is. Tot eind mei, zelfs juni. Dan gaan vooral mensen uit Ro-

me ernaartoe, omdat het maar een halfuur rijden is, of misschien iets meer. Ik kom er nooit,' voegt hij eraan toe, alsof ook maar iemand zich afvraagt wat hijzelf van die stranden vindt. 'Ik heb een hekel aan dat zwarte zand en ik zou daar nooit in zee zwemmen.'

'Waar het om gaat, is waar dat zand vandaan komt, en dat blijft dus voorlopig een raadsel,' zegt Benton. Het is inmiddels laat in de middag en iedereen wordt onrustig. 'En waarom heeft hij dát zand eigenlijk gebruikt? Dat speciale zand betekent iets voor de moordenaar en kan een aanwijzing zijn voor de plaats waar Drew is vermoord, of misschien voor de plaats waar de moordenaar vandaan komt of waar hij zijn tijd doorbrengt.'

'Ja, ja,' zegt commissaris Poma een beetje ongeduldig. 'En de ogen en de verschrikkelijke wonden betekenen ook iets voor de moordenaar. Gelukkig zijn die details niet bij het publiek bekend. We zijn erin geslaagd ze voor journalisten te verzwijgen. Dus als er nog zo'n soort moord zou plaatsvinden, weten we zeker dat het geen imitatie is.'

2

Ze zitten met z'n drieën in een schemerig hoekje van Tullio, een populaire trattoria met een voorgevel van travertijn, in de buurt van de theaters en op korte loopafstand van de Spaanse Trappen.

Op de tafels staan kaarsen, de kleedjes zijn zachtgoudgeel, en tegen de met donker hout betimmerde muur achter hen staat een groot rek met wijnflessen. Aan de andere muren hangen aquarellen van landelijke Italiaanse taferelen. Het is rustig in het restaurant, behalve aan een tafel met dronken Amerikanen. Ze besteden geen aandacht aan hun omgeving, en de ober in zijn beige jasje en zwarte das kijkt ook nauwelijks om zich heen. Niemand heeft enig idee waar Benton, Scarpetta en commissaris Poma het over hebben. Zodra er iemand bij hen in de buurt komt, gaan ze op een onschuldiger onderwerp over en stoppen foto's en verslagen terug in een map.

Scarpetta nipt aan een Biondi Santi Brunello uit 1996, een heel dure wijn, maar geen wijn die zijzelf zou hebben gekozen als het

haar was gevraagd, en meestal wordt het haar gevraagd. Ze zet haar glas terug op tafel zonder haar ogen af te wenden van de foto die naast haar eenvoudige gerecht van Parmaham met meloen ligt. Het zal worden gevolgd door gegrilde zeebaars met een bonensalade. En misschien zal ze frambozen toe nemen, tenzij Benton er dan zo miserabel uitziet dat het haar verder de eetlust ontnemt. Wat heel goed mogelijk is.

‘Ik wil niet dom klinken,’ zegt ze zacht, ‘maar de gedachte dat ons iets ontgaat blijft aan me knagen.’ Ze tikt met haar wijsvinger op een foto van het lichaam van Drew Martin.

‘Nu klaagt u dus niet dat we te veel in herhaling vervallen,’ zegt commissaris Poma op onmiskenbaar flirtzieke toon. ‘Ik zeg altijd dat lekker eten en goede wijn goed is voor onze hersens.’ Hij tikt tegen zijn hoofd zoals Scarpetta op de foto heeft getikt.

Ze kijkt hem peinzend aan, zoals ze kijkt wanneer ze er niet helemaal meer bij is. ‘Iets wat zo voor de hand ligt dat we eroverheen kijken, dat iedereen eroverheen kijkt,’ gaat ze verder. ‘Vaak zien we iets niet wat open en bloot voor ons ligt. Wat is het? Wat wil ze ons duidelijk maken?’

‘Goed, laten we dan eens kijken naar wat open en bloot voor ons ligt,’ zegt Benton. Ze heeft zelden meegemaakt dat hij zich zo openlijk vijandig en afstandelijk gedraagt. Hij doet geen moeite zijn minachting voor commissaris Poma, nu perfect gekleed in een streepjespak, te verbergen. Poma’s gouden manchetknopen met het wapen van de carabinieri erin gegraveerd glinsteren in het kaarslicht.

‘Inderdaad, open en bloot. Elke centimeter van haar naakte vlees, voordat iemand het heeft aangeraakt. Dat moeten we bekijken. Haar onaangeroerde vlees. Precies zoals hij het heeft achtergelaten,’ zegt commissaris Poma met zijn blik gericht op Scarpetta. ‘De manier waarop hij het heeft achtergelaten is een verhaal, nietwaar? Maar voordat ik het vergeet: op onze laatste ontmoeting in Rome. Voorlopig tenminste. Daar moeten we op drinken.’

Met een onbehaaglijk gevoel heffen ze het glas terwijl de dode jonge vrouw toekijkt, met haar naakte, verminkte lichaam bij hen op tafel, als het ware.

‘En een toast op de FBI,’ zegt commissaris Poma. ‘Op hun vastberaden voornemen dit te bestempelen als een terroristische daad. Het ultieme zachte doel: een Amerikaanse tennisster.’

‘Het is tijdverspilling om zoiets zelfs maar te denken,’ zegt Benton. Hij heft zijn glas, niet om te toosten, maar om een slok te nemen.

‘Zeg dan tegen uw regering dat ze niet die suggestie moet wekken,’ zegt commissaris Poma. ‘Ik zal er, omdat we hier onder elkaar zijn, geen doekjes om winden. Uw regering verspreidt deze propaganda vanachter de schermen, en de reden dat we dit niet eerder te berde hebben gebracht, is dat de Italianen zoiets belachelijks absoluut niet geloven. Een terrorist heeft dit niet op zijn geweten. Dat de FBI zoiets zegt, is te stom voor woorden.’

‘De FBI zit niet aan deze tafel, maar wij zitten hier wel. En wij zijn geen lid van de FBI. Ik heb schoon genoeg van uw opmerkingen over de FBI,’ zegt Benton.

‘Maar u hebt wel het grootste deel van uw loopbaan bij de FBI gezeten. Tot u daar wegging en alsof u dood was van het toneel verdween. Om de een of andere reden.’

‘Als dit een terroristische daad zou zijn, zou iemand daar inmiddels de verantwoordelijkheid voor hebben opgeëist,’ zegt Benton. ‘Ik heb graag dat u de FBI en mijn persoonlijke geschiedenis voortaan buiten beschouwing laat.’

‘Een onstillbare honger naar publiciteit en de huidige behoefte van uw land om iedereen de stuipen op het lijf te jagen en de baas te spelen over de hele wereld.’ Commissaris Poma schenkt de glazen weer vol. ‘Uw onderzoeksbureau hoort getuigen in Rome, negeert Interpol terwijl het met Interpol hoort samen te werken en heeft hier haar eigen vertegenwoordigers. Bovendien sturen ze hier allerlei idioten uit Washington naartoe die niets van ons weten en nog minder weten hoe ze met een ingewikkelde moordzaak moeten omgaan...’

Benton valt hem in de rede: ‘U hoort inmiddels te weten, commissaris Poma, dat politiek en geharrewar over rechtsbevoegdheid erbij horen.’

‘Waarom noemt u me geen Otto? Dat doen mijn vrienden ook.’ Poma schuift zijn stoel iets dichterbij Scarpetta toe en brengt de geur van zijn reukwater mee, en hij verzet de kaars. Dan werpt hij een afkeurende blik op de tafel met de zich niets van hun omgeving aantrekkende, dronken Amerikanen en zegt: ‘We doen oprecht ons best om sympathie voor u te voelen, weet u.’

‘Bespaart u zich de moeite,’ zegt Benton. ‘Niemand anders voelt sympathie voor ons.’

‘Ik begrijp niet waarom Amerikanen zo luidruchtig zijn.’

‘Omdat we niet luisteren,’ zegt Scarpetta. ‘Daarom hebben we George Bush.’

Commissaris Poma pakt de foto die naast haar bord ligt en bestudeert die alsof hij hem nooit eerder heeft gezien. ‘Ik kijk naar wat open en bloot voor me ligt,’ zegt hij. ‘Maar ik zie alleen voor de hand liggende dingen.’

Met een onbewogen uitdrukking op zijn knappe gezicht kijkt Benton naar de twee mensen die opeens zo dicht bij elkaar tegenover hem zitten.

‘Het is beter ervan uit te gaan dat niets voor de hand ligt. Dat is een uitdrukking, meer niet,’ zegt Scarpetta, terwijl ze nog meer foto’s uit een envelop laat glijden. ‘Een kwestie van persoonlijke waarneming. Ik neem waarschijnlijk heel andere dingen waar dan u doet.’

‘Dat hebt u op het hoofdbureau van de staatspolitie uitgebreid laten merken,’ zegt de commissaris, terwijl Benton hen blijft aanstaren.

Ze kijkt Benton lang genoeg aan om hem duidelijk te maken dat zijn gedrag haar is opgevallen en dat het onnodig is, dat hij geen reden heeft om jaloers te zijn. Ze doet niets om het geflirt van commissaris Poma aan te moedigen.

‘Open en bloot, vooruit dan maar. Laten we beginnen met haar tenen,’ zegt Benton. Hij heeft zijn buffelmozzarella nauwelijks aangeraakt en is al met zijn derde glas wijn bezig.

‘Dat is een goed idee.’ Scarpetta bekijkt foto’s van Drew en besteedt extra veel aandacht aan een close-up van haar blote tenen. ‘Goed verzorgd. Haar nagels zijn recentelijk gelakt, wat overeenkomt met het feit dat ze vlak voordat ze uit New York is vertrokken bij de pedicure is geweest.’ Ze herhaalt wat ze al wisten.

‘Is dat belangrijk?’ Commissaris kijkt ook naar de foto en leunt zo dicht naar Scarpetta toe dat zijn arm de hare raakt en ze zich bewust wordt van zijn lichaamswarmte en zijn geur. ‘Ik vind van niet. Volgens mij is belangrijker wat ze aanhad. Een zwarte spijkerbroek, een witte zijden blouse, een zwartleren jasje met een zwarte zijden voering. Een zwarte onderbroek en een zwarte beha.’ Hij zwijgt

even en vervolgt: ‘Wat vreemd dat er geen vezels van haar kleren op haar lichaam zaten, alleen vezels van dat laken.’

‘We weten niet zeker of het een laken is,’ wijst Benton hem scherp terecht.

‘En haar kleren, horloge, ketting, leren armbandjes en oorbellen zijn niet gevonden, dus die heeft de moordenaar waarschijnlijk gehouden,’ zegt de commissaris tegen Scarpetta. ‘Waarom? Misschien als aandenken. Maar laten we het over die pedicurebehandeling hebben, omdat u die belangrijk schijnt te vinden. Vlak na haar aankomst in New York is Drew naar een schoonheidsinstituut aan Central Park South gegaan. Daar weten we de details van, via haar creditcardrekening, of liever, die van haar vader. Blijkbaar verwent hij haar nogal.’

‘Ik denk dat dat wel duidelijk is,’ zegt Benton.

‘Volgens mij moeten we voorzichtig zijn met dat soort conclusies,’ zegt Scarpetta. ‘Ze had alles zelf verdiend, ze trainde zes uur per dag, ze stond altijd op de baan. Ze had net de Family Circle Cup gewonnen en zou waarschijnlijk ook andere...’

‘Daar woont u,’ onderbreekt commissaris Poma haar. ‘In Charleston, South Carolina. Waar dat toernooi wordt gehouden, de Family Circle Cup. Wat een bizarre gedachte, dat ze diezelfde avond naar New York is gevlogen en vandaar naar Rome. Naar dit.’ Hij wijst naar de foto’s.

‘Ik wilde zeggen dat kampioenstitels niet te koop zijn en dat verwende mensen meestal niet zo hard werken als zij heeft gedaan,’ zegt Scarpetta.

Benton zegt: ‘Haar vader verwende haar, maar hij had geen tijd om vaderlijke dingen met haar te doen. Net zomin als haar moeder.’

‘Ja, ja,’ knikt commissaris Poma. ‘Wat zijn dat voor ouders, die het goedvinden dat een zestienjarige in gezelschap van twee achttienjarige vriendinnen naar het buitenland reist? Vooral als ze nogal wispelturig is? Dan weer vrolijk en dan weer boos?’

‘Hoe lastiger je kind is, des te gemakkelijker is het om het zijn zin te geven in plaats van voet bij stuk te houden,’ zegt Scarpetta, en ze denkt aan haar nichtje Lucy. Toen Lucy nog klein was, had ze heel wat met haar te stellen. ‘En haar coach? Weten we iets van de relatie tussen Drew en haar coach?’

‘Gianni Lupano. Ik heb hem gesproken en hij zei dat hij wist dat ze hierheen zou gaan en dat hij daar niet blij mee was, omdat ze de komende maanden zou meedoen aan belangrijke toernooien, onder andere Wimbledon. Meer had hij niet te melden; hij leek boos op haar te zijn.’

‘En de Italian Open volgende maand,’ zegt Scarpetta. Ze vindt het vreemd dat de commissaris dat toernooi niet heeft genoemd.

‘Ach, natuurlijk. Ze hoorde te trainen in plaats van met vriendinnen op reis te gaan. Ik kijk niet naar tennis.’

‘Waar was haar coach toen ze werd vermoord?’ vraagt Scarpetta.

‘In New York. We hebben het hotel gebeld waar hij volgens hem toen logeerde en hij stond er inderdaad ingeschreven. Hij zei ook dat ze erg humeurig was geweest, de ene dag blij en de andere uit haar doen. Dat ze een koppig, moeilijk meisje was, dat onvoorspelbare dingen deed. Hij wist niet hoe lang hij het nog met haar zou volhouden en zei dat hij wel wat anders te doen had dan zich haar gedrag te laten welgevalen.’

‘Ik zou wel eens willen weten of er in haar familie meer mensen met stemmingsstoornissen voorkomen,’ zegt Benton. ‘Dat hebt u waarschijnlijk niet gevraagd.’

‘Nee. Het spijt me dat dat niet bij me is opgekomen.’

‘Het zou helpen als we wisten of er in haar familie geestesziekten voorkomen die ze verborgen proberen te houden.’

‘Het is algemeen bekend dat ze last had van een eetstoornis,’ zegt Scarpetta. ‘Daar maakte ze geen geheim van.’

‘Depressief,’ zegt Benton, ‘maar geen woord over andere geestelijke stoornissen. Ook niet van haar ouders?’ vraagt Benton koeltjes aan de commissaris.

‘Alleen dat ze ups en downs had. Zoals elke tiener.’

‘Hebt u kinderen?’ Benton pakt zijn glas wijn.

‘Niet dat ik weet.’

‘Een reactiestarter,’ zegt Scarpetta. ‘Er was iets met haar aan de hand wat niemand ons heeft kunnen vertellen. Misschien iets wat duidelijk te zien was. Haar gedrag was duidelijk te zien. Dat ze dronk, was duidelijk te zien. Waarom dronk ze? Was er iets gebeurd?’

‘Dat toernooi in Charleston,’ zegt commissaris Poma tegen Scar-

petta. ‘Waar u uw privépraktijk hebt. Hoe noemen ze die streek ook alweer? De *Lowcountry*? Wat is dat precies?’ Langzaam laat hij de wijn ronddraaien in zijn glas, met zijn blik op haar gezicht.

‘Bijna op zeeniveau, letterlijk een laag land.’

‘En uw plaatselijke politie interesseert zich niet voor deze zaak? Ook al heeft ze daar een dag of twee voordat ze werd vermoord meegedaan aan een toernooi?’

‘Dat is inderdaad merkwaardig,’ beaamt Scarpetta langzaam.

‘De moord op Drew Martin valt buiten de rechtsbevoegdheid van de politie in Charleston,’ zegt Benton vlug.

Scarpetta kijkt hem aan en de commissaris kijkt naar hen beiden. Hij heeft al de hele dag gemerkt dat hun verhouding gespannen is.

‘Geen rechtsbevoegdheid heeft nog nooit iemand ervan weerhouden ergens op te duiken en met zijn penning te zwaaien,’ zegt commissaris Poma.

‘Als je het weer over de FBI hebt, heb ik je gehoord,’ zegt Benton. ‘Als je voor de zoveelste keer verwijst naar mijn vroegere baan bij de FBI, heb ik je beslist gehoord. Als je het hebt over dokter Scarpetta en mij, wijs ik je erop dat jij ons hebt gevraagd hiernaartoe te komen. We zijn hier niet zomaar opgedoken, Otto. Je wilt toch dat we je zo noemen?’

‘Ligt het aan mij of smaakt deze wijn niet lekker?’ De commissaris houdt zijn glas wijn omhoog alsof het een diamant met een foutje is.

Benton heeft de wijn uitgekozen. Scarpetta weet meer van Italiaanse wijnen dan hij, maar vanavond vindt hij het nodig zich te laten gelden, alsof hij onlangs vijftig sporten op de evolutieladder omhoog is getuimeld. Scarpetta voelt dat commissaris Poma vol belangstelling naar haar kijkt terwijl ze een andere foto bestudeert en dankbaar is dat de ober niet meteen naar hen toe komt. De tafel met de luidruchtige Amerikanen neemt zijn aandacht in beslag.

‘Een close-up van haar benen,’ zegt ze. ‘Kneuzingen bij haar enkels.’

‘Recente kneuzingen,’ voegt commissaris Poma eraan toe. ‘Misschien heeft hij haar daar vastgehouden.’

‘Dat zou kunnen. Het zijn geen ligaturen.’

Ze wou dat commissaris Poma niet zo dicht bij haar zat, maar ze kan niet wegschuiven want dan staat haar stoel tegen de muur.